

ישיבה תקל"ג, כ"ג טבת תשט"ו (17 ינואר 1955) — חוק הסעד (סדרי דין בעוניי קטינים, חולי נפש ונעדרים) (כצולטון, כפרית); הצעת סיעת תנועת החרות להביע אי-אמון לממשלה (שפרינצק לנדאו) —

בת-שבע כצולטון (הציונים הכלליים):

לא דיברתי על הגזמה, ערערת על כמה סעיפי החוק והצעתי תיקונים.

שרה כפרית (מפא"י):

בקשר לדברי חברת-הכנסת כצולטון על הצורך למסור תסקיר לצדדים, הריני חושבת שדברי שר-המשפטים שיש להניח את ההכרעה בשאלת הסודיות של חקירות בכלל לשירות קול דעתם של השופטים, ודאי יובאו בחשבון במשפטים הגורמים בעציות אישות של הקטין יותר מאשר במשפטים אחרים, משום שזה לטובת הילד, לטובת המשפחה וגם לטובת העובד הסוציאלי, שצריך להמשיך את טיפולו במשפחה גם להבא.

אני מצטרפת לאלה החושבים, שהצעת חוק זו היא תוספת חשובה לחוק הגנת הילד והנוער שהכנסת מתוקקת אותה, ונקווה שתחוקקו גם להבא. כמו החוק של עדות ילדים, שנתקבל לפני מספר שבועות, מתכוון גם חוק זה לתת לעובד הסוציאלי בהופעתו בפני המשפט (אם משפט אזרחי ואם משפט רבני), סטאטוס חוקי שהוא חשוב לנו ביותר.

הוסבר כאן שעד עתה היו נוהגים לפנות לעובדים סוציאליים כדי לשמוע את חוות דעתם בנוגע לקטינים ולחולי נפש שאינם יודעים להגן על עצמם. ויש לציין לשבח את השופטים שלנו שהכירו בערכה של העדות הנוספת הזאת, אולם יש לברך על כך, שבהתקבל החוק הזה תהיה העדות הזאת חוקית בהחלט, באשר יודעים לנו מקרים לא מועטים של עוולות בענינים אלה. קורה לא פעם שבעל עוזב את אשתו חולת-הנפש ונוסע לחוץ-לארץ, או שהורים עוברים

את ילדם הדפקטיבי ללא טיפול, או אשה בהינשאה מעקרה את ילדה שגולד לפני גישואיה. יש לציין, שבבתי-הדין האזרחיים במקרים רבים, שבהם צירפו גם עובד סוציאלי לדין, בא הענין על תיקונו.

כוונת הצעת החוק להפוך את הנוהג לחוק גראת לי, ואני מצטרפת בזה לדעתה של חברת-הכנסת טברסקי, שבסעיף 2 במקום "רשאי" יש לומר "חייב", ואם שר המשפטים חשש שמא תחייב ההגדרה גם פרסום שעלול להזיק, הרי אין הדבר כך, מפני שהסעיף אינו אומר דבר על פרסום. הוא אומר: "רשאי בית-משפט לצוות על פקייד טעד לחקור בנידן קטין ולחוות-דעתו בתסקיר בכתב". אבל אין זה אומר שכתב זה צריך להתפרסם. לכן גראה לי, שלטובת הענין — וזה זוסבר כאן — יש לכתוב במקום "רשאי", "חייב".

לעומת זה בסעיף 5 האומר: "בית-משפט רשאי בכל שלב של הדיון לצוות על פקייד טעד לבוא ולהחקר בפניו בנידן קטין..." נראה לי שפה יש לכתוב: "רשאי, אך לא מחוייב". משום הסודיות, משום השאיפה לשמור על מעמדו של עובד סוציאלי, שגם אחרי המשפט יצטרך לבוא לעזרת המשפחה.

חשוב מאד הסעיף 6 המציין, שאין מקפידים על הצד הפרמטאלי של תהליך החקירה, והטענה כי התסקיר לא נערך לפי הוראות חוק זה לא תשמש עילה לערעור.

אני מברכת על חוקים אלה הבאים לא לצמצם את החוקה שלנו, אלא להיפך, להפיח בה רוח של צדק, רוח של אנושיות, ואנו נמשיך ללכת בדרך זו.

ד. הצעת סיעת תנועת החרות להביע אי-אמון לממשלה

היו"ר י. שפרינצק:

אנו מפסיקים לזמן-מה את הדיון בחוק הסעד ונעסוק בהצעת סיעת חירות להביע אי-אמון לממשלה. רשות-הדיבור לחברת-הכנסת לנדאו.

חיים לנדאו (תנועת החרות):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. סיכום החדשים האחרונים גים מצטיין בכניעתה הטוטאלית של הממשלה בשטח המדיני והבטחוני כאחד. הקו של שר החוץ ניצח; נתקבלה דרכו לנקוט "עמדה פייסנית כלפי התוקפים". ההבלגה בעיניה עומדת. ההרגעה, שלה ציפה שר החוץ, לא באה. ההתקפות השיגרתיים נמשכו: הותקפו ישובי-ספר, גורו מכוניות על אמה-הדרך, פוצצו צינורות מים, אולם ההבלגה שלך, אדוני שר החוץ, הביאה לידי שרשרת חדשה של התקפות חמורות ביותר, שתוצאותיהן אטון.

משפט העלילה בקהיר, שוד האניה "בת-גלים", התעללות אכזרית בצוותה, שביים של חמשת חיילינו בידי הסורים, התעללות בשירת הרי-הצופים, ולאחרונה רצח החייל אורי אילן בידי הסורים. אני אומר רצח, כי רצח הוא, אף אם איבד עצמו לדעת כדי להשתחרר מעינויי שוביו וחקירותיהם. עובד דה היא, שאיימו עליו מעניו הסורים שיתלוהו, ואף סיפרו לו שתלו את ארבעת חבריו. ובעמוד אורי אילן בפני איומי הסורים שיתלוהו העדיף לשים קץ לחייו במו ידיו. אלו הן תוצאות הבלגתכם, ואין זה עדיין סוף פסוק.

אדוני שר-החוץ, היתכן רצח זה לולא כניעתך והשלמתך עם שוד האניה? היתכן רצח זה לולא הפקרת את צוות בת-גלים להתעללות המצרים? הן על עינויי מלחי בת-גלים האמי-

צים עברתם לסדר היום, פה לא פציתם. ובהתאם להוראתכם — אף בניגוד לדרככם המוצהרת — אפילו לא הגיב על כך מר אבא אבן במועצת הבטחון. היתכן רצח זה לולא חוסר כל מעש מצדכם לאחר שגשבו חמשת החיילים עליידי הסורים, והם נשבו לפני למעלה מחמישה שבועות? אווירון סורי היה בידינו ובתוכו גם אישיות סורית חשובה. נכון, שר-החוץ לא נשאל גם בקשר להבאתו ללוד. הפעולה כוונה עליידי מבצעי עיה, כאמצעי לשחרור חיילינו. התחלחלות איוני שר החוץ, ציוויות מיד לשחרר את המטוס. למה נחפזת? למה לא איפ שרת לחקור את הסורים באותו קצב בו הם חקרו את חיילינו? הסורים הרגישו את עצמם כבסאנאטוריום במשך היומיים כאן: אויר צח, טיולי בוקר, עתוננים, ספרים. חסר היה רק שתוביל אותם לסייר קצת בארץ.

הסורים לא נחפזו. הם חקרו את חיילינו לאט לאט, בודדו אותם, איימו עליהם יום יום. ולאחר שנחפזת לשחרר את האווירון, הגבירו כנראה הסורים את חקירותיהם ועינוייהם, כשם שהחציפו עליידי הפקרתכם את צוות בת-גלים. ואם התחלחל משרד החוץ למראה האווירון הסורי שבידינו, הרי היו לפניו דרכים אחרות. אדוני שר החוץ, יש לנו גסיון בכגון אלה. ביוגי אשתקד נשבה בידי הירדנים הסמל גיבלי בהיותו פצוע, עת התגששה יחידת צבא שלנו עם הלגיון מעבר לגבול, ובהתנגשות ההיא נהרגו שני לגיונרים וארבעה נפצעו. הד שים החזיקו הירדנים את חיילנו הפצוע וחקרוהו, עד שצבאנו שבה ארבעה לגיונרים, ומסופקני אם עשה זאת בהסכמתו של שר-החוץ. ומיד נעשה "עסק הליפין", הסמל גיבלי חזר, והלגיונרים הוחזרו גם הם.

אחרות, ובראש וראשונה התאבדות-הרצח של אורי אילן — סמל למשטרם המדיני.

ממשלת אסון אתם לקיומה ובטחונה של מדינת ישראל ושל כל בן-ישראל. וממשלה שאינה יכולה ואף אינה מנסה להבטיח את חיי חייליה וכבוד אזרחיה — חייבת לרדת. אנו מציעים לכנסת להביע איאמון לממשלה.

ראש-הממשלה ושר-החוזן מ. שרת:

אדוני היג'ב-ראש, חברי-כנסת נכבדים. לא אעסוק במי נייעים שהביאו את חברי-הכנסת הנכבד שדיבר לפני להגיש כאן בשם סיעתו הצעת איאמון לממשלה. לא אעסוק במניינים עים שהביאוהו לידי כך ובמידת החיוב והטוהר שבהם. גם לא אגע במטרות שלזידו מיועד בירור זה לשמש אותן ובמידת כשרותן של המטרות האלה — המטרות המדיניות והבטחוניות. אני גם לא אנסה לברר באיזו מידה מטייע דיון פומבי וחפשי בשאלה הזאת למילוי חפץ לבם של כל חברי הכנסת בלי יוצא מן הכלל, במצב הנתון ובנסיבות הנתונות. על-כל-פנים, מצדי לא אוכל להסיח דעתי מן המיגבלות החמורות הרובצות על חופש דיבורי-אני — כנציג מוסמך של הממשלה; ועמוס מיגבלות אלה אגש מיד אל הענין.

קודם כל אני מניח לכל חבר וחבר של הבית הזה לשפוט בצלילות דעתו אם בשבועות או בחודשים האחרונים חלה או לא חלה הרגעה יחסית במצב הבטחון בגבולות — ויהיו סיבותיה אשר יהיו. אינני יודע אם משהו יכול לתבוע לעצמו זכות על כך. על-כל-פנים לא אני, אני רק מניח לכל חבר של הבית לדון לפי הידוע לו כאזרח וכקורא עתון אם חלה הרגעה יחסית בתקופה האחרונה במצב הבטחון באזורי הספר או לא חלה. הנני סומך בענין זה בהחלט על שיפוטו הצולל של כל חבר וחבר של הבית.

כן אני סומך בהחלט על שיפוטו הצולל של כל חבר וחבר של הבית הזה כלפי עצמו ועם מצפוני — על מנת לקבוע אם יש קשר כלשהו או שמה אין כל קשר בין המצב בגבולות לבין מאורעות כתפיסת "בת-גלים" וכמשפט הזור עה שנערך בקהיר.

אני דוחה בכל התוקף שאני מסוגל לו את טענת השוא כי אנשים הופקרו. אם פירוש המלה הפקרה היא העמדת אני שים בשנים סכנה, שליחתם בשליחות שיש בה הסתכנות — וזאי ! כל חייל של צבא-ההגנה לישראל היוצא לשליחות הפשוטה ביותר, לסיור בתוך אזורנו על הגבול, למשמר, לתצפית, — במצב הנתון ובנסיבות הקיימות הריזוה תולה את חייו מנגד ובמובן זה הוא מפקיר את עצמו. בטחוננו, חייו הם בסכנה. אבל עלילה היא לאמור כי המדינה מפקירה את שליחיה.

חיים לנדאו (תנועת החרות):

הממשלה, לא המדינה.

ראש-הממשלה ושר-החוזן מ. שרת:

עלילה היא לאמור כי הממשלה מפקירה את שליחיה. את עושי דבר המדינה, את מגיני בטחון האומה, את בנייה האמיצים והנאמנים המסכנים חייהם למענה. דיבה היא כי הממשלה פונה להם עורף ואינה עושה הכל להצלתם.

חברי-הכנסת, במצבנו המדיני והבטחוני איאפשר לש- מור ולהגן על גבולותינו ועל בטחון האומה מבלי להסתכן. ואני מסכים בהחלט עם דברי הרמטכ"ל שנאמרו בהלוויה של אורי אילן: הצבא קיים למען הבטיח חיים לאומה, אבל הוא אינו יכול להבטיח חיים אלה מבלי לסכן את חייו הוא.

הפעם החרשתם, הפקרתם, תמוהה אף העובדה לפי דר- ככם, לא-דרך כמוכן, למה לא הבאתם את דבר שביים של חמשת חיילינו לפני ועדת שביית הנשק מיד לאחר שביים, למה לא דרשתם ישיבת חירום, למה הסכמתם לדחיות בכי- נוסה של הועדה, למה חכיתם שבועות? אני חוזר ואומר: דרככם היא לא דרך, אין בה תועלת, אבל גם לדידכם? הן אריתם מה אירע בינתיים למלחי בת-גלים.

אני יודע שפחדתם לפעול, שפחדתם להגיב. יש לשר החוזן שיטה צבאית זדושה הקרויה: "קיצור החזית". במקום בו באה התקפה, יש לפי דעתו לסגת ולהיכנע, אך בטרם יתאווש מכניעה אחת שוב באה התקפה, והוא שוב נסוג ו"מקצר את החזית". מר שרת שכת תורה אסטרטגית חשובה מאוד. נכון, לפעמים יתכן לקצר חזית תחת לחץ שאין לעמוד בפניו, על מנת לערוך התקפת נגד, אבל "קיצור החזית" בלבד, באורחו מתמיד, כשיטה, אף שהלחץ ניתן לסיכול, בלא כל התקפת נגד, כפי שעושה זאת שר החוזן, מוכרחה להביא בסופו של דבר להתמוטטותה של כל החזית.

כדרכו ינסה בוודאי שר החוזן גם הפעם לטעון, שבאים אנו עם הצעותינו לאחר מעשה, עלי להגיד. שלדבריו אלה אין שחר. והנה העובדות: על משפט הראווה בקהיר לא אדבר עתה, והסיבות מובנות. אבל בהיודע דבר השוד של בת- גלים, הצענו למחרת היום דרך פעולה על-מנת לשחרר את האגיה, להבטיח את מעברה ולמנוע הפקרת מלחיה. דחיתם את הצעתנו. פחדתם. כלום לא עשיתם. על הכניעה בהעברת השיירה להור הצופים הגבנו מיד והוקענוה. לא יכולנו להגיב על כך בכנסת לפני המעשה, כי שר החוזן הודינו להיכנע. הוא טוען, שכמה קופסות שימורים בינו לבין הירדנים מהו הנו? למה לא להיכנע בקטנות? אני מניח ששר החוזן הספיק לקבל בינתיים את הדין וחשבון, והוא יודע היום על חיפוש ההתעללות שערך הירדנים בשיירה האחרונה. והקטנות הפכו לפגיעה חמורה ביותר בצבא ובמדינה כאחד.

לפני שלושה שבועות זרשנו להעמיד על סדר-יומה של הכנסת לדיון את דבר שביים של חמשת החיילים. לא נתת לנו אפילו להעלות את הבעיה על במת הכנסת. עמדתנו בקשר לאווירון הסורי היתה ברורה, דיברנו גם על דרכים אחרות.

בכל שרשרת ההתקפות החמורות הצענו דרך למנוע את האסונות ובעוד מועד. אפשר היה למנוע אותן. בכל אופן צריך היה לנסות למנוע אותן. דחיתם את כולן, את כל הצ- עותינו, ואתם מוסיפים "למצות את האפשרות המדינית עד תומה", גם בענין בת-גלים מוסיפים אתם עדיין למצות את האפשרויות המדיניות עד תומן. והתוצאות — התעללות במ- לחינו, רצח חיילינו, השפלת כבודנו. הפכתם אותנו להפקר בגויים, בין זאבי טרף הרוצים להשמידנו.

מה השגתם בדרך הכניעה וההפקרה? הבידוד המדיני הולך ונמשך. אויבנו מקבלים נשק ויוסיפו לקבל, ודוקא בהדשים אלה גברה הסכנה. הרי שוב גובר והולך הלחץ שני ותר על מימנו, ומציעים לנו להסכים לחלוקתו של האזור המפורז בצפון. הנה התוצאות המדיניות והבטחוניות גם יחד. מה השגנו?

נכון, בדרך זו זכית, שר החוזן, לקומפלימנטים בעולם ואף בחלק מן העתונות בארץ. "הצלחת לטשטש את עקבות קיביה" אומרים השננים, אבל עובדה היא, שהצלחת להביא עלינו "קיביות" רבות, ועוד ידך נטויה.

ההתאבדויות הפכו לסמל של משטרכם. התאבדותו של ישראל סימן היתה לסמל של משטרכם הכלכלי; והתאבדויות

הזאת. ולכן שחררנו את המטוס. גם בתחום זה, של טיס או-
רחי, אנו לא רק יכולים לפגוע, אנו עלולים גם להיפגע.

אני רוצה בהזדמנות זו לציין, כי לא נכונה היתה הגייר-
סה שנתפרסמה בכמה עתונים כאילו מטוס זה טס על פני
שטחנו. אני רוצה גם לציין כי אין כל שחר לגירסה שנתפר-
סמה בכמה עתונים כאילו בהופעתו באותו מקום שהופיע
היתה פגיעה כלשהי בריבונותנו.

וכל הסיפור על בני-ערובה, אשר הודות לתפיסתם שוח-
רר אותו שבוי — אשר איננו זוכר כרגע אם חברי-הכנסת
לנדאו פירש או לא פירש בשמו...

חיים לנדאו (תנועת החרות):
כן.

ראש-הממשלה ושר-החוץ מ. שרת:

פירשת בשמו, ובכך החברים זוכרים את השם. אני אומר:
סילוף גמור הוא כל הסיפור הזה. לא היו דברים מעולם.

מה היה? — נכון כי בתקריט מסויימת שהיתה בה
התנגשות בין כוח שלנו וכוח ירדני, תוך כדי המערכה
שהיתה, נפלו בידינו מספר שבויים ירדניים, וזה היה לאחור
שהשבוי שלנו היה בידי הירדניים כתוצאה מהתנגשות קודמת.
אנחנו שיהררנו את השבויים הירדניים האלה, שיהררנו אותם
מיד וללא כל תנאי, וכעבור זמן — כעבור זמן לא קצר —
השגנו את שיתרו של השבוי גיבלי, אשר אני שמח לציין
פה את אומץ-רוחו, את פיקחותו ואת עמידת הכבוד שלו כל
ימי השבי וכל ימי החקירה המפרכת. השגנו את שיתרו
ללא כל הודקקות לבני-ערובה. זוהי האמת. אינני בא להציע
לחברי-הכנסת להסיק מסקנות כוללות וסיטוניות מהעניין הזה.

יצחק בן-אהרן:

זו לא כל האמת.

ראש-הממשלה ושר-החוץ מ. שרת:

אבל אם יש להסיק מסקנה מהמקרה הזה, הרי זוהי מט-
קנה הפוכה מהמסקנה שהציע לפניכם חברי-הכנסת לנדאו.

לגבי התקריט שבה גישבו חמשת החיילים הישראליים
על-ידי הכוחות הסוריים, אני רוצה קודם-סל לציין כי כינוי
התקריט הזאת בשם התקפה הוא סילוף גמור של העובדות
— אם מתכוון חברי-הכנסת לנדאו ב"התקפה" אל המקרה הזה.

חיים לנדאו (תנועת החרות):
דיברתי על שביים.

ראש-הממשלה ושר-החוץ מ. שרת:

אני רואה צורך להביא לידיעת הבית את המיטמן הב-
סיסי הקובע את מצב העניין. אני בשום פנים אינני חותם
עליו, על-כל-פנים על כל מה שיש בו, ואיני בא לקבוע מה
כאן אמת ומה לא אמת; אבל זהו מסמך בינלאומי שקובע את
מצב העניין ואותו אני אקרא. אמנם הדברים נתפרסמו בעיר-
קום בעתונות, אך אינני יודע אם נתפרסמו בדיוק, אינני יודע
אם נתפרסמו בשלימות — לא עקבתי אחרי זאת, אבל דומני
כי ראוי להביא את הדברים כמו שהם לידיעת הבית, למען
ידע.

ובכך, בישיבת חירום של ועדת שביתת-הנשק המעורבת
הישראלית-סורית שנתקיימה ב-12 בינואר 1955, הוגשו שני
נוסחי החלטה; אחד על-ידי המשלחת הסורית ואחד על-ידי
המשלחת הישראלית, ושניהם נתקבלו מפני שהיושבי-ראש
הצביע בעד שניהם.

ההחלטה שנתקבלה לפי הצעת המשלחת הסורית או-
מרת:

חיים לנדאו (תנועת החרות):
הרמטכ"ל על פעולות דיבר.

ראש-הממשלה ושר-החוץ מ. שרת:

אני חוזר ואומר: מטרותנו בטחון ומניעת כל סכנה. אבל
אין למנוע סכנה להמוני העם מבלי שיחידים — ולפעמים
הם רבים — יסתכנו. מושג זה, כי אפשר כאילו להנהיג שר-
טה המבטיחה מראש היחלצות מסכנה — הוא שוא ושקר.
זהו מלל חסר כל אחריות.

המושגים של מדינת ישראל על הפקרה או על אי-הפקרה
אינם מנוהלים עם המושגים של טיעות חרות מיסודו של ארגון
צבאי לאומי...

אסתר ריזאל-באור (תנועת החרות):
אמת ויציב אדוני.

ראש-הממשלה ושר-החוץ מ. שרת:

אנשי "בת-גלים" לא הופקרו. צוות זה של מלחי הצי
המסחרי שלנו, שיצא בהתנדבות לשליחות נועזת ומסור
כנת להביקע הסגר תעלת סואץ, ידע היטב את אשר לפניו.
הם נכנסו למאסר ברוח איתנה ורוחם זו לא נתמוטטה אף
ליום אחד. והיא לא נתמוטטה מפני שהם ידעו כי אינם מופ-
קרים, כי מאחוריהם מדינה אשר לא תפקירם, והם חוזר לחי-
רות, למוולדת ולמשפחה. מבצעם וסבלם לא היו לשוא. הוכרה
במפורש על-ידי גורמים בינלאומיים מכריעים מעל דוכן רם
של האומות המאוחדות זכות דגלנו. נפסל ונדחה ההסגר נגדו.
נחשפו מעורמי השרירות והתעוועים של מצרים. מצריים
הוכאשה בוירה הבינלאומית. היא ניסתה להתכסות בבדותות
ובטענות שוא ונאלצה לסגת מהן אחת אחת, לחזור מדבריה,
טענותיה והאשמותיה בבושת פנים.

המערכה שלנו על חופש השיט הגמור היא מערכה קשה
וממושכת. אנו נאבקים ומתקדמים שלב שלב. מתקדמים כל
הזמן. התחלנו בהסגר גמור ומוחלט, כאשר מטען של בגדים
ישנים של עולה שלנו הורד מאניה והוחרם. ואנו התקדמנו
ככרת דרך חשובה ועוד ידנו נטויה. אפשר לא קרוב הנצחון
האחרון לבוא. אבל אין ספק בתוצאותיו הסופיות של המ-
אבק. הרטנו מחיצה אחרי מחיצה. התגברנו על הגבלה אחרי
הגבלה. עדיין לפנינו מחיצות והגבלות. נגיע גם לסילוק.

לא היתה שום הפקרה גם של האניה. אבל אם חברי-
הכנסת הנכבד מציע פה לבית לתת הוראות לממשלה לנקוט
מדיניות של תפיסת אניות בלב ים — סימן כי הוא ישן שנת
חוני המעגל כל השנים האלו. נעלם ממנו כי מדינת-ישראל
איננה הסוכנות היהודית, זו שהוא היה כה "נאמן" לה. מדינת
ישראל יש לה צי מסחרי של עשרות אניות, ובדרך-כלל תחד
שוב שבע פעמים בטרם תיוק לאמצעי זה שהוא מטיף לה,
המתיר את הרצועה לכל צד אחר.

גם לא היתה שום הפקרה של חמשת חיילינו הנאמנים,
הנמצאים כיום בשבי סוריה. לא אבוא למסור כאן שום הר-
דעה מראש, באיזה אמצעים נאחו וימאיוזה אמצעים: נימנע
במצב זה או במצב אחר. בכל מקרה יישקלו העניינים לגופם
מבחינת יעילותם ומבחינת היכולת להגן עליהם. אבל אעיר
לצד העובדות, לגבי העבר.

לא היתה שום הפקרה של מישהו על-ידי שיתרו המ-
טוס הסורי. המטוס הוזמן על ידינו לנחות בלוד מתוך הנחה
כי מטוס — גם אזרחי — הנכנס לתוך איזור הפיקוח של
נמל-האוויר לוד מבלי להודיע על כך מראש תבקש אישור,
נותר לנו להזמינו לנחות. הוברר כי הנחה זו לא היתה מבר-
ססת. לא מצאנו תקדים בתולדות הטיס האזרחי הבינלאומי,
אשר על פיו אפשר היה לבהזן את מידת ביסוסה של הנחה

יצחק בן-אהרן:

ובנאמנות בלתי-רגילה לביצועה...

ראש-הממשלה ושר-החוץ מ. שרת:

קצת סבלנות. על-כל-פנים, מה שידוע לך — ידוע גם לי.

עלי-דייכך הובטח החיוב הבינלאומי של תחולת אמנת ג'נבה לטובתם של השבויים.

חבריה-הכנסת. בינתיים שלח יד בנפשו החייל הצעיר אורי אילן. בתוך התא אשר בו נמצא בבדידות מוכאה ימים על ימים. סופו הטראגי עודנו אפוף תעלומה. אני רוצה לציין כי שנים מאגשי החוליה — הקצין והסמל — העידו לפני משקיף של האו"ם, בתשובה לשאלה מפורשת מצידו, כי הם לא עונו. ודאי, כל האמת — גם בדבר הארבעה שנותרו בחיים — תיוודע רק לאחר שהם יוחזרו לנו. ומי יודע אם תיודע פעם כל האמת על אורי אילן. גם אם לא עונה עינויים גופניים, ואין בידי בשום פנים לאשר כי לא עונה — יש יסוד ודאי. ובטוח להניח כי הוא עונה עינויים נפשיים. יש יסוד להניח כי הוא היה סבור כי חבריו הוצאו להורג, וכי גם לו צפוי סוף זה. ממשלת סוריה לא תוכל לשחרר עצמה, ולא ייתכן כי אר"ם יכיר אותה כמשוחררת, מאחריות למותו של אורי אילן. היא החזיקה את חמשת השבויים בנפרד — בעוד שהאמנה מצווה להחזיק אותם בצוותא. אני רוצה לציין כי מהשבת שעברה ואילך מוחזקים ארבעת השבויים ביחד. היא החזיקה אותם בכלא בעוד שהאמנה מצווה להחזיק אותם במחנה. יתר על כן, סעיף 17 של האמנה אוסר בפירוש עינויים ורוחניים. סעיף זה אוסר הפחדה, העלבה, או הפקרה ליחס פוגע כלשהו. על הפרות אלו חייבת ממשלת סוריה לתת את הדין.

הענין הזה, לאור דיווחשבון של משקיף אר"ם על נסיר בות ההתאבדות, יידון בישיבה הקרובה של ועדת שביתת-הנושק.

אסתר רזיאל-נאור (תנועת החרות):

אינסטאנציה עליונה מאוד.

ראש-הממשלה ושר-החוץ מ. שרת:

אני רוצה מעל הדוכן הזה להביע את השתתפותה העמוקה של הממשלה — וברשות היושב-ראש: של הכנסת כולה — באבלם הכבד של הורי אורי אילן ושל קיבוץ גן-שמואל אשר שיכלו בן יקיר להם, ילד טיפוחם, בן יקר ואמין ונאמן של מדינת ישראל, שקיפח את חייו בשליחות האומה.

אני חייב לחזור לנושא, ולומר כי יש לפני המדינה הזאת ברירה: אם רצונה להיות מדינה של חוק או של שוד —

יצחק בן-אהרן:

אילו מדינה?

ראש-הממשלה ושר-החוץ מ. שרת:

מדינת ישראל.

משה ארם:

חשבתי שעל סוריה אתה מדבר.

ראש-הממשלה ושר-החוץ מ. שרת:

אמרתי: אני חוזר לנושא. פה הוצע קו לגבי מטוסים; פה הוצע קו לגבי אניות.

אסתר רזיאל-נאור (תנועת החרות):

הוצע קו של שוד?

ראש-הממשלה ושר-החוץ מ. שרת:

כן.

ועדת שביתת-הנושק המעורבת, לאחר שבחנה את התלונה הטורית מט' 265 מ"ד 12 בדצמבר 1954 בדבר התקרית הרצינית שאירעה בליל 8/9 בדצמבר 1954 ואשר במהלכה חוליינו סויר ישראלית מזויינת בתת-מקלעים ובברימונייז ומצויינת בטכניום, בחבל, בדורבנות עמודי טלפון, בשלוש חתיכות גומי, בשתי משקפות שדה ובמצפן, נתפסה בשטח הסורי על-ידי חוליית סויר טורית, מחליטה:

(1) חזירת יחידת סויר ישראלית לתוך שטח סוריה מתוך כוונה ברורה, אשר החוליה עצמה הודתה בה, לעבוד על עמדת האזנה שהיה בה מוקש סתר, ואשר החיילים קישרו אותה עם קווי-טלפון טוריים — היא מעשה איבה, שיש בו הפרה חמורה של סימנים (2) ר-3 של סעיף 3, ושל סימן (2) של סעיף 4 של הסכם שביתת-הנושק.

(2) רואה את שלטונות ישראל כאחראים להפרות החרות הנזכרות לעיל.

(3) לורשת משלטונות ישראל לאחוז באמצעים הנמרצים כדי למנוע לעתיד חזירות חמורות מסוג זה שנעשו מתוך הפרת דיני שביתת-הנושק.

(4) מחייבת את השלטונות הסוריים לנהוג בישראלים שנחפשו לפי דיני אמנת ג'נבה מ"ד 12 באבגוסט 1949 בדבר היחס לשבויי-מלחמה.

המשלחת הסורית הצביעה בעד ההחלטה הזאת; המשלחת הישראלית הצביעה נגד ההחלטה הזאת; היושב-ראש הצביע בעדה — והיא נתקבלה.

אחרי-כן הגיע תורה של הצעת ההחלטה הישראלית, האומרת:

„ועדת שביתת-הנושק המעורבת הישראלית-סורית“ לאחר

שעינה בתקרית של 8 בדצמבר 1954,

(1) מוצאת כי ב"8 בדצמבר 1954, חוליה צבאית ישראלית מורכבת מחמשת החיילים ששמותיהם נקובים להלן, נתפשה על-ידי הצבא הסורי (וכאן באים השמות).

(2) רושמת לפנייה את סעיף 4 של ההחלטה שנתקבלה על-ידיה ב-12 בינואר 1955 על אותו מקרה, ובהביאה בחשבון את אמנת ג'נבה הנוגעת ליחס לשבויי מלחמה ואשר נזכרה בסעיף 6 של הסכם שביתת-הנושק — דורשת מהשלטונות הסוריים לשחרר את חמשת החיילים האלה ולהחזירם למשלחת הישראלית, באמצעות ועדת שביתת-הנושק, בזמן הקרוב ביותר.

המשלחת הישראלית הצביעה בעד; המשלחת הסורית נמנעה; היושב-ראש הצביע בעד — וההחלטה נתקבלה.

אחרי זה מסר היושב-ראש הצהרה בתורת הסבר לאופן הצבעתה, ואלה דבריו:

„הדיני-יחשבונו על חקירה שנערכה קבעו ללא כל ספק כי חמשת השבויים הישראלים הינם חיילים אשר פעלו לפי פקודה בזמן התקרית. למרות אחריותו של השלטון שנתן פקודה לחיילים האלה, אני סבור כי הם עצמם לא היו אחראים להפרת הסכם שביתת-הנושק ששליחתם גרמה לה. במלים אחרות: אני סבור כי האחריות היא של הצד אשר חתם על הסכם שביתת-הנושק, ולא של החיילים.“

עז כאן המסמך הזה. אני רוצה לציין כי בפעם הראשונה, אם אינני טועה, בתולדות פרשת ביצוע הסכמי שביתת-הנושק, נקבע במפורש מעמד של שבויי-מלחמה לחיילים שנפלו בידי הצד שכנגד, אני סבור כי זהו תקדים חשוב, והתקדים הזה הוא פרי מאמצים שנעשו. שימורלב: גם הסורים, בעקבות דיו-דברים ממושך שקדם להחלטה זאת, לא ראו מנוס לעצמם לבסוף מלכלול את ההודיה בעקרון הזה גם בנוסח ההחלטה שהם הגישו.

חיים לנדאו (תנועת החרות):
לגבי "בת-גלים" הוצע קו של שוד?

ראש-הממשלה ושר-החוץ מ. שרת:

— אם מדינה זאת רוצה להיות מדינה של שיקול מפור-
כח וראיית הנולד — או של השתוללות-יצרים פרועה. אני
רוצה לומר אגב אורחא: אין כל שחר לסיפור כי החיפוש
בדרך להרחיצופים היה חיפוש של התעללות בידי ירדנים.
קיבלתי את הדין-וחשבון על החיפוש מיד כאשר חזרתי למש-
רדי מהכנסת ביום ד' שעבר. החיפוש נערך אך ורק על-ידי
משקיפי אר"ם ולא על-ידי ירדנים.

חיים לנדאו (תנועת החרות):

הם אמרו איפה לחפש, ואיך.

ראש-הממשלה ושר-החוץ מ. שרת:

עכשיו אתה משנה את גירסתך ומנסה להתאים אותו;
לעובדות.

חברי-הכנסת. חברי-הכנסת לגבי מדיניות הממשלה ברורה,
ולפיה נקראים לדעתי חברי-הכנסת להצביע בעד או נגד הבעת
אי-האמון.

היו"ר י. שפרינצק:

רשות-הדיבור לחברי-הכנסת חזן להודעה קצרה לפני ההצ-
בעה.

יעקב חזן (מפ"ם):

כנסת נכבדה, לא על נקלה החלטנו להימנע בהצבעה הזאת.
אין לנו אמון בממשלה ונשתמש בכל הודמנות כדי להביע
לה-אי-אמון ולהפילה. אך נימוקים כבדי משקל הם שקבעו
הפעם את עמדתנו. אילו הצבענו הפעם — היינו מצביעים
נגד הצעתה של סיעת "חירות".

מדוע החלטנו להימנע?

אנו שוללים את דרכה של הממשלה הזאת. אנו שוללים
את מדיניותה הפנימית. אנו מתנגדים בתכלית למדיניותה כל-
פי המיעוט הערבי בארצנו. אנו לוחמים נגד מדיניות-החזן
שלה. אנו רואים את הקואליציה הקיימת כמנוגדת בכל מהר-
תה לציוני הבנין ולצרכי העליה. אנו מתקוממים בכל מאורנו
לשתיקתה בענין חימושה של גרמניה. איננו שלמים עם מדי-
ניות הבטחון שלה.

אך לפי דעתנו לא היה דבר פחות אחראי ופחות צודק
מאשר להביע אי-אמון לממשלה בקשר עם מותו. מות-גבורה
של חברנו ובנו, חייל צה"ל, אורי אילן.

אפשר להטיל על הממשלה אחריות כבדה לפעולות שר-
נות, אבל לפי מיטב ידיעתנו איולת היא לבוא בטענה זו
עליה בעקבות שיחוררו של האזירון הסורי; וחוסר-צדק מי-
נימאלי ואי-אחריות מדינית מאכסימאלית היא לתקוף אותה
בשל חוסר טיפול מספיק — מדיני, ציבורי ואנושי, בשיחוררום
של אסירינו ובהגנה על חייהם.

אפילו "חירות", מפלגת ההרפתקנות וההתגררות המלחמ-
תית היתה חייבת הפעם לכבוש את יצרה נוכח המאבק הזה
על חייהם וחירותם של אסירינו ולהרכין בדממה את ראשה
מול מותו הטרואי והטהור של אורי אילן הנאמן עד תום
לחזון חייו, חזון העליה והעבודה, ההגנה על בטחון העם
והמולדת והשלום.

מאיר וילנר (מק"י):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. יחד עם המוני-העם
הננו מביעים את צערנו העמוק על מותו הטרואי של החייל
הצעיר אורי אילן. אורי אילן הוא אחד הקרבנות של מדיניות

חירות-הריב והמלחמה בין ישראל ובין מדינות ערב מצד
ממשלות ארצות-הברית ובריטניה; אחד הקרבנות של מדי-
ניות ההתנכרות לענין השלום הישראלי-ערבי מצד ממשלות
ישראל וממשלות המדינות הערביות, והפקרת הבטחון לשבט
ולחסד המעצמות האימפריאליסטיות. זוהי הסיבה היסודית.

כתוצאה מההערבות ופעולת הסכסכנות של שואפי התת-
פשטות והמלחמה האמריקניים באמצעות "המשקיפים", שלי-
חי הפנתאגון, נופלים זה שנים קרבנות רבים יהודים וערבים.
וקיים מצב של אי-בטחון בגבולות. כל התעמולה לפתיחת
פעולות-איבה נגד המדינות הערביות, שמנהיגי "חירות" מני-
הלים אותה בגלוי, והנהגית מתמיכת הרפתקנים בקרב החוגים
השליטים בישראל — אינה אלא מסייעת לריבוי מספר החללים
הנופלים בגבולות, מסייעת לאימפריאליסטים האמריקניים
והבריטיים להשתלט על "שני הצדדים היריבים" כדי לשעבד
את שניהם, כדי להגביר את מירוץ הזיוק, כדי להגביר את
המתחיות הבינלאומית. תוך ליבוי איבה יהודית-ערבית שר-
אפים האימפריאליסטים להקים במזרח-התיכון בסיסים צבאיים
למטרותיהם האסטרטגיות נגד שלום העולם ולדכא את תנו-
עות השחרור הלאומיות ואת כוחות השלום בקרב העמים.

תעמולת המלחמה של מנהיגי "חירות" משמשת סיוע
ישיר גם למחוררי-המלחמה, סוכני האימפריאליזם בארצות-
ערב. ההרפתקנים היהודים והערבים עוזרים אחד לשני, ושני
הם יחד מסייעים ל"צד השלישי" הצוחק, הנהנה היחידי, ומ-
סכנים את בטחון העמים, את בטחון ישראל מצד אחד, ואת
בטחון עמי ערב מצד שני.

מכיוון שאנו בעד בטחון ישראל — הננו מתנגדים להר-
פתקנות ולתוקפנות.

מכיון שאנו בעד צה"ל כצבא הגנה על עצמאות ישראל,
הננו מתנגדים למדיניות האחראיים כיום לצה"ל. מדיניות זו
של דיכוי האוכלוסיה הערבית, של עמידה על הברכים בוא-
שינגטון בבקשה, לצרף את ישראל לגוש תוקפני מזרח-תי-
כוני, כורה קבר לבטחון ישראל. חוגים רשמיים בישראל, כגון
הציר פישר באקרה, מביעים שביעות רצונם נוכח ההסכם
הצבאי בין ממשלות עיראק ותורכיה, המסכן את בטחון ישראל
ועמי ערב, את השלום במזרח-התיכון והמגביר את המתחיות
הבינלאומיות. בזאת מוכיחים הם (כמו בהסכמתם למעשה לה-
קמת הוורמאכט המערב גרמני) פעם נוספת, שהדאגה לבטי-
חון ישראל אינה מונחת ביסוד מדיניותם.

מול מדיניות הממשלה, "צרכיה האסטרטגיים של ארצות-
הברית למעלה מכל", אנו אומרים: "צרכי הבטחון והעצמ-
אות של ישראל למעלה מכל". וצרכים אלה מהייבים מאבק
סולידארי של עם ישראל והעמים הערביים נגד האויב האימ-
פריאליסטי והמשותף, המססן והשואף לסבך את העמים
במלחמת עולם שלישית ובפעולות-איבה הזדירות; מוזיבים
מאבק סולידארי נגד עושי-דבר האימפריאליזם בישראל וב-
ארצות ערב, המסיתים למלחמה בין ישראל ובין ארצות ערב,
הדוחפים לצירוף ארצותיהם לגוש תוקפני אנטי-סובייטי ול-
שיעבודן על-ידי המעצמות הקולוניאליות.

הננו מביעים את התנגדותנו הנמרצת למדיניות המלחמה
וההרפתקנות של אנשי "חירות" ויזייהם-גרוריהם השונים;
יחד עם זאת הננו מביעים אי-אמון למדיניות החוץ והפנים
של הממשלה, למדיניות של חוסר-יומה לשלום ישראלי-ערבי,
למדיניות של שיתוף פעולה וחפוי על תכני אויבי השלום
בין ישראל לארצות-ערב — ממשלות ארצות-הברית
ובריטניה.

— הצעת סיעת תנועת החרות להביע אי-אמון לממשלה (וילנר, שפרינצק, בן-אהרן, כסה, שוסטק) —

דים ברציפות על המדינה. שבוע שבוע מלווים אנו לקבורה חיילים ישראליים אשר נפלו על אדמה זרה, קרבנות של הת- עללות ועינויים. ולא אוכל. כדרך שנהג ראש-הממשלה, לק- בוע על יסוד נסיוני האישי מה חמור ממה — העינוי הגופני או העינוי הנפשי, ומה מוביל את האדם לכלל יאוש. לא מובן לי כיצד יכול ראש-הממשלה לשזור הישגים לממשלתו משלשלת בלתי-פוסקת של תבוסות במדיניות-החוץ שלו.

יונה כסה (מפא"י):
50% "חירות".

יצחק בן-אהרן:
קריאה זו היא לחרפה לך.

היו"ר י. שפרינצק:
האם הנואם מוסר הודעה, או שזה יוכוח?

יצחק בן-אהרן:
אני מדבר בגדר הודעה כפי שהיתה מקובלת אצל כל הנואמים בוויכוח הזה ובבירור הקודם.

היו"ר י. שפרינצק:
זה לא נוסח של הודעה. אני מבקש ממך לדבר לענין — מדוע אתם נמנעים.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):
גם הוא איננו יודע למה הם נמנעים.

יצחק בן-אהרן:
הממשלה, על מדיניות-הבטחון ומדיניות-החוץ שהיא מנ- הלת, נושאת באחריות חמורה ביותר למתהווה מסביבה של המדינה ולמפלגות היורדות על ראשה של המדינה. ראש-הממ- שלה רואה משום-מה בהלוויות, בהתאבדויות, בעינויים, בהח- רמת אניה, בחסימת תעלה — בכל אלה רואה הוא ארבעה. ארבעה לעצמו — כן, אך ארבעה למדינה — לא. ראיתו זו דיה לבסס את היסוד לאי-האמון שהממשלה הזאת ראויה לו בכל ימות השנה.

אנחנו נימנע מן ההצבעה הזאת, מכיוון שאיננו שות- פים לתפיסה הבטחונית והמדינית, ולמושגים הסוציאליים של מגישי הצעת אי-האמון מיסודם של "חירות" ואצ"ל. יבוא יום ואי-האמון העומד אל מול הממשלה הזאת בציבוריות יוכח ויוריד אותה ואת מדיניותה.

היו"ר י. שפרינצק:
אני מעמיד להצבעה את הצעת סיעת חרות להבעת אי- אמון בממשלה.

ה צ ב ע

7 —	בעד ההצעה
66 —	נגד
12 —	נמנעים
	הצעת סיעת תנועת החרות להביע אי-אמון לממשלה לא נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:
הישיבה הבאה בשעה 20.20.

ענין השלום הדימוקראטי והאנטי-אימפריאליסטי בין יש- ראל לארצות-ערב, שלום שיבטיח את העצמאות הלאומית, ואת האינטרסים של ישראל ועמי ערב כאחד, מחייב מאבק לסילוק אויבי השלום האמריקניים והבריטיים מהמזרח-התיכון, מחייב יזמה שיטתית למשאומתן ישיר לשלום בין ישראל למדינות ערב בלא תנאים מוקדמים ובלא מתווכים אימפריאליסטיים.

הגנו תובעים מדיניות אנטי-אימפריאליסטית, מדיניות של שלום ועצמאות, זוהי המדיניות של בטחון לאומי. זוהי הדרך למניעת קרבנות וקיפוח חיי צעירים כאורי אילו ורבים כמותו.

בהימנעותנו בהצבעה נביע התנגדות לתעמולה המל- חמתית של "חירות", המאיימת בוורבן ישראל, וכן נביע בזאת את התנגדותנו למדיניות הממשלה של היגררות אחרי תכני האימפריאליסטים, של הישענות על האימפריאליסטים והכנותיהם להקמת גוש תוקפני במזרח-התיכון, דבר המרחיק את השלום בין ישראל ומדינות ערב ומסכן את בטחון ישראל.

היו"ר י. שפרינצק:
הודעה לחברי-הכנסת בן-אהרן.

יצחק בן-אהרן:
אדוני הישיבה-ראש, חברי-הכנסת הנכבדים, יש לי הכבוד למסור את ההודעה הבאה:

ספק רב בעינינו, אם הצעות אי-האמון הבאות מדי שבוע בשבוע, יש בהן כדי להפגין את אי-האמון הקיים כלפי מדיניות הממשלה ברחבי הציבור. לעומת זאת יש בהצעות אלו משום אמצעי ללכוד את התומכים בממשלה ליכוד מלא- כותי דוקא בשאלות בטחון, שבהן אין סימנים בולטים של ליכוד ואחוזות דעות, כתוצאה מזה זוכה הממשלה בהבעות האמון מטעמים שבפרסטיז'ה ולא מטעמים של דיון וליבון הענינים לגופם. חבל שחייבים להשתמש באמצעים פאר- לאמנטאריים מסוגים אלה כדי להגיע לכלל דיון על בעיות טראגיות וחמורות במאבקה של המדינה לקיומה. עובדה היא שדרך ההודעות והסיעתיות, הנלווית להצעות אי-אמון, אין בה כדי להשיב על הבעיות וכן אין בה כדי לאפשר לציבור למ- צוא אוריינטאציה במצבים הטבוכים.

אנחנו, כמוכן, לא ניתן יד להצעת אי-האמון שבאה מצד יורשי הארגון הצבאי הלאומי, שלא הוכיח בעבר ואין בו כדי להוכיח כיום שהוא מבחין אל נכון באחריות הלאומית הכר- ללת כלפי הענינים הבטחוניים ובהכרח החיוני להעמיד את עניני הבטחון, שהם ענינים החותכים חיים ומוות, לרשות הכלל ולהכרעת הכלל. אין אנו יודעים עד היכן הגיע הארגון הזה, על נציגיו בכנסת, בראיית דרכי הבטחון וההתגוננות של המדינה, שהם שלובים ואחידים, עם דרכי הבנין, והיצירה ועם דרך העצמאות המדינית הממלכתית. באוריינטאציה הבינל- אומית הפרו-אימפריאליסטית המובהקת של הארגון הצבאי הלאומי ושל "חירות" אין משום אחיזה להנהלת מדיניות בט- חונית עצמאית דוקא.

ברגע זה ובשעה זו — טרם פג האבל על מותו הטרמ- גי של אורי אילן, ואין השעה כשרה לוויכוח אשר הציבוריות חייבת לערוך עם הממשלה.

אולם — וזאת אפשר לומר כבר עכשיו — תמידה היא בעינינו כיצד מצלית ראש-הממשלה ושרי-החוץ לשזור לממ- שלתו זר של הישגים ונצחונות מן האבל והכשלונות היור-